

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-612455-III/09/AN

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, *7 kwietnia 2009 r.*

Pani
Jolanta FEDAK
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

szamonska Pani Minister

Pozwalam sobie przesłać do Pani Minister kopię pisma skierowanego do Rzecznika Praw Obywatelskich przez Panią Elżbietę C. pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu, które dotyczy problemu zróżnicowania wysokości łącznej kwoty dla jednej rodziny przy uzyskaniu prawa do dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Zgodnie z art. 11a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.) dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- 1) drugi z rodziców dziecka nie żyje;
- 2) ojciec dziecka jest nieznany;
- 3) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.

Dodatek przysługuje również osobie uczącej się, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją. Dodatek przysługuje w wysokości 170,00 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340,00 zł na wszystkie dzieci. W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o 80,00 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160,00 zł na wszystkie dzieci (...).

Art. 11a dodany został przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 267, poz. 2260). Art. 11a zastąpił art. 12, który w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 maja 2005 r.; K 16/04 (za niezgodne z Konstytucją RP zostały uznane: art. 3 pkt 17, art. 8 pkt 3 i 4, art. 11 i art. 12 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych) utracił moc z dniem 31 grudnia 2005 r. Wobec powyższego wprowadzono nową jednostkę redakcyjną- art. 1 la.

Natomiast art. 12 ust. 3 został zmieniony przez art. 27 pkt 8 lit. c) ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86, poz. 732 ze zm.) z dniem 1 września 2005 r. uchwalonej jeszcze przed wydaniem wyroku przez Trybunał.

Ograniczenie wysokości dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka do kwoty przysługującej na dwoje dzieci wynikało prawdopodobnie z negatywnych następstw wdrożenia dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka, który do 31 sierpnia 2005 r. obowiązywał w ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych, którego łączna wysokość dla jednej rodziny nie została ograniczona, przy jednoczesnym wymogu pozostawiania osobą samotną. Rozwiązanie takie uruchomiło wzrost liczby pozwów o rozwód lub separację.

Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej wprowadziła także nowy rodzaj pomocy dla rodzin niepełnych, w których egzekucja zasądzonych na rzecz dzieci alimentów była bezskuteczna - zaliczkę alimentacyjną. Zaliczka alimentacyjna zajęła więc miejsce dodatku do zasiłku rodzinnego dla osób samotnie wychowujących dziecko, który przetrwał jedynie w okrojonej formie. Przepisy ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej ograniczały wprawdzie wysokość zaliczki (art. 8 ustawy), ale nie wprowadzały ograniczenia łącznej kwoty zaliczek przysługującej jednej rodzinie.

Aktualnie zaliczkę alimentacyjną zastąpiło świadczenie z funduszu alimentacyjnego, wypłacane na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 Nr 1, poz. 7 ze zm.). Zgodnie z art. 10 ust. 1 tej ustawy świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł. Przepisy nie ograniczają jednak wysokości łącznej kwoty świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla jednej rodziny

Przedstawione wyżej regulacje prawne mają na celu pomoc i wsparcie osobom nie mogącym uzyskać alimentów (bezskuteczność egzekucji lub niemożność zasądzenia). W szczególności dotyczy to rodzin niepełnych. Wprowadzenie korzystniejszych rozwiązań prawnych dla osób mających możliwość uzyskania świadczeń z funduszu alimentacyjnego (świadczenie przysługuje na każde dziecko w rodzinie) od rozwiązań prawnych, dotyczących osób mających możliwość uzyskania dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka (ograniczenie dodatku do kwoty na dwoje dzieci w rodzinie), zdaniem Rzecznika nie znajduje uzasadnienia.

Niejasny pozostaje cel, jakim kierował się ustawodawca wprowadzając dodatkowe kryterium różnicowania rzeszy ubogich niepełnych rodzin z dziećmi, bezskutecznie próbujących egzekwować zasądzone im alimenty lub nie mogących z przyczyn od nich niezależnych zasądzić alimentów. W opinii Rzecznika trudno doszukać się racjonalnych podstaw do różnicowanego traktowania tych dwóch grup rodzin niepełnych.

Przedstawione rozwiązania nieuwzględniają także w polityce społecznej państwa, jak i w rozwiązaniach ustawodawczych roli rodziny (także niepełnej) i jej podstawowych funkcji. Działania i rozwiązania proponowane przez państwo w sferze socjalnej powinny umożliwiać precyzyjne określenie i uwzględnienie problemów związanych przede wszystkim z wychowywaniem dzieci, zarówno w kontekście zabezpieczenia podstawowych, przysługujących im praw, jak i wyrównania, gdy jest to niezbędne, szans rozwojowych. Do szczególnej pomocy władz publicznych mają prawo rodziny niepełne. Warto zatem - także z uwagi na gwarancję zawartą w art. 71 ust. 1 Konstytucji - dodać, że przy konstruowaniu zasad pomocy finansowej państwa dla rodzin niepełnych potrzebne są wyjątkowo jasne i czytelne zasady. Wsparcie dla dzieci w rodzinach cierpiących ubóstwo musi być oparte na przejrzystych i sprawiedliwych, prostych zasadach. Podobne cechy powinien mieć stworzony przez państwo system gwarantujący wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego, gdy osoba zobowiązana na mocy tytułu egzekucyjnego nie wypełnia swego zobowiązania, a także nie może (z przyczyn od niej niezależnych) uzyskać orzeczenia sądowego o obowiązku alimentacyjnym.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Załącznik 1

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich